

Els topònims de les Pitiüses a la poesia de Marià Villangómez

per Joan Marí Cardona

Ja fa anys, quan Eivissa i Formentera eren encara allò que tots recordam i enyoram, un matí vaig tenir la sort que les veus de tota mena d'ocells —teulats, cadernereres, terrol·les, llinquers, verdrols...— entrant pel finestró de la cambra on dormia, a la Mola, van despertar-me abans de sortir el sol. Ni un soroll més, res... sols les veus d'aquells ocells que aprenien a volar i a cantar. No podré oblidar mai aquella matinada. Fou una de les vegades que crec haver entès el que és poesia.

Altres vegades he sentit reviure allò mateix, allò que no sé explicar: i quasi sempre ha estat llegint poemes de Marià Villangómez, especialment dels que componen la seua obra DECLARAT AMB EL VENT, on els noms de tots els racons de les nostres illes s'han tornat cants d'ocells de matinada, notes de meravellosa simfonia. Llegiu, escoltau:

Peralta, Morna, llengua i terra unides.
¿D'on arriben els noms, com es carreguen
pel llarg camí d'un cordial ressò,
per què viuen d'amor al lloc que abracen?

.....
Veig un mapa de noms quan a la terra
m'aboco: creus dels vells camins, masies
(íntima llengua a's Gorg, es.Tur, Fruitera),
es puig Cirer invertit a ses Salines,
Punta Grossa envestint ones, cel ample,
el torrent hortolà de Buscastell,
es Fornàs que amuntega pedra i boscos.

.....
Figuera, Figueretes, Figueral.
Llatí Forada i àrab Benirràs.

.....
Els camins s'acorruen, si és diumenge
(Sant Miquel, Santa Eulària), al Puig de Missa,
i si anhelan Corona enmig dels pins
ses Marrades hi repten enfilant-se.

S'Àguila és roca, un vol suspès de pedra;
penyals antonomàstics, amb majúscula,
sa Timba, es Cingles, sobre el mar s'esbalcen.

El mar mossega a Cala Llonga. Vaga
pregon el temps dins el canal Pregon.
A la font d'es Verger un poc de verdor
entre terres eixutes s'arrecera.

S'ha repartit un santoral d'esglésies
camps i gent de Sant Jordi a Sant Vicent.

S'aixeca la ciutat per ser Dalt Vila,
empeny cap a la proa de sa Penya
el mariner raval, i cara al port,
comercial, s'acosta a la Marina.

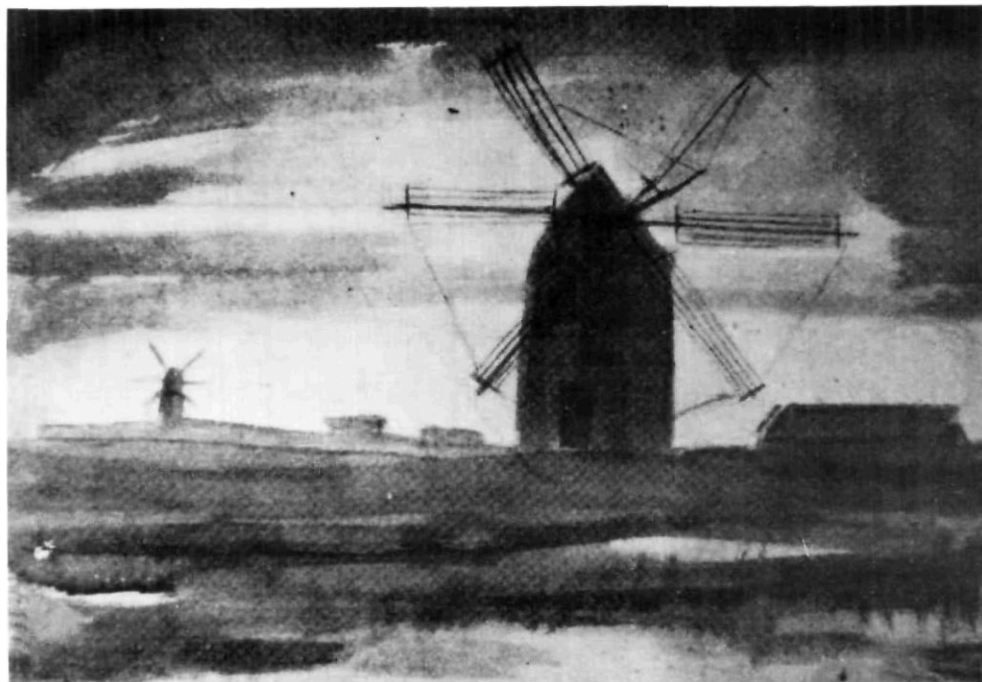
.....
Nombrosa i vella herència! Quants de pobles,
dient la terra amb veus que s'aferrissen,

un ram al nostre català ofrenaren,
acolorit, i al meu amor permeten
que anomeni Balàfia, Benimussa,
es Botafoc, Bellmunt, Benimaimó,
cala de Boix, Besora, Balansat,
i en un déu Bes perdut i etimològic
arrelada tal volta, Eivissa entera.

(de «Contrada a cops de mot»)

(. . .)
l'enfilat cap d'es Falcó,
raig de sal
que s'embarca a sa Canal,
sal, sal, sal, escuma, platja,
illots, es Freus, Formentera...
Bon viatge,
vaixell d'estranya bandera!

(d'«Apunts de ses Salines»)

Venia pels camins d'aquest mon meu romput
en illes. Formentera... Un altre cop un gust
distint. Diré els meus passos —no sé trobar la fórmula—
senzillament, en un cert ordre o bé desordre.
El cel aquí és molt gran, i s'hi allarga al crepuscle
interminablement. Venia de les dunes,
vora mar; dels quiets estanys; de les savines,
les figueres i tota vegetal companyia;
de l'escampada gent; dels camps de roca i feixes
tancades amb parets: d'un tros de Formentera.

.....
No és amb pensaments, però, que vull entendre
tot aquest petit món que acaba a Formentera,
i creix dins la mirada i té la mida justa
de la mirada: aquestes antigues Pitiüses
—la muntanyosa Eivissa recorreguda al nord;
es Freus on ja s'encenen els fars sobre els illots;
erecte i diferent, al seu caire, es Vedrà;
la mar que també és nostra, la mar, sempre la mar;
i aquesta Formentera de gràcia indefinible,
més mar que terra, amb dos estanys on cau el dia.

(de «L'altra illa»)

JOAN MARÍ CARDONA